

שיעור מורינו הרגש"צ רונבלט שליט"א

רבה של בני ברק וראש בתי הוראה בארה"ק ורב שכונת גני איילון – אחיסמך

בענין צירוף לתפלה בעשרה דרך מרפסות

הנה בתקופה הזו הקב"ה הכניס אותנו למצב שא"א אפי' להתפלל בציבור וכפי שהורו רבותינו גדולי ישראל שליט"א, אלא שהיות וכלל ישראל מחפשים ומבקשים איך אפשר בכ"ז לזכות למעלה של תפילה בציבור, על כן נראה להכנס לפרטים של האפשרות להצטרף לתפלה בציבור דרך מרפסות, האם יש לזה את המעלה של תפילה בציבור ובאיזה אופן.

א. בשו"ע סי' נ"ה סי"ד, מי שעומד אחורי בהכ"נ וביניהם חלון, אפילו גבוה כמה קומות, אפילו אינו רחב ארבע, ומראה להם פניו משם, מצטרף עמהם לעשרה. ובמשנ"ב סי"ק נ"ב מבואר דאיירי אף באופן שאין עשרה בבית הכנסת, והיינו שאותו אחד שרואה אותם מהחלון יכול להשלים לעשרה. ועפ"י נראה דה"נ בגוונא דידן שרואים אלו את אלו מהמרפסות, שפיר יכולים להצטרף לעשרה.

אלא שיש לדון בזה באופן שחלק מהעשרה אינם רואים את כל העשרה, אם גם בכה"ג הם מצטרפים, וכגון שהעומדים במרפסת א' והעומדים במרפסת ג' אינם רואים זה את זה, אך העומדים במרפסת ב' רואים גם את העומדים במרפסת א' וגם את העומדים במרפסת ג', אי סגי בזה להצטרף לעשרה.

והנה מקור האי דינא שאפשר לצרף ע"י ראייה מבית אחר, הוא מדתנן גבי זימון (ברכות נ.) 'שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזמון', והיינו אפי' בשני בתים כמבואר בשו"ע סי' קצ"ה ס"א. ומעתה היה מקום לומר ש'מקצתן רואין אלו את אלו' הכוונה אפי' בכה"ג שאין כולם רואים את כולם, והא דאיתמר שם (נ:) 'תנא אם יש שמש ביניהם שמש מצרפין', אפשר דלאו דווקא שמש וה"ה באחר שרואה את כולם הרי הוא מצרפן אף שהשאר אינם רואים אלו את אלו, ומה שאמרו 'שמש' אורחי' דמילתא הוא.

אך בשעה"צ סי' קצ"ה סק"ו מבואר שדין זה נאמר דווקא בשמש מחמת שהוא משמש לכולם, אבל אחר שיראה את כולם לא יהני, ודייק כן מהא דמבואר שם שאם המברך יושב על המפתן הוא מצרף אותם, ומשמע דווקא המברך אבל אחר מבני החבורה לא, והיינו משום שהמברך נחשב כשמש מחמת ששתי החבורות צריכים לו שיוציאם, משא"כ אחר שאין כולם צריכים לו שאינו יכול לצרפן עד שיראו אלו את אלו.

ולפי"ז ה"ה בנידון דידן לגבי להצטרף לעשרה לתפילה, נראה דאין להקל בזה אלא א"כ רואים כולם את כולם, או לכה"פ שהש"ץ רואה את כולם שאז הוא נחשב כמו המברך, מאחר שכולם צריכים לו לקדיש ולקדושה, אבל אם חלק מהעשרה אינם רואים את האחרים, וגם הש"ץ אינו רואה את כולם, אינם יכולים להצטרף למנין.

ב. אמנם עיקר דין זה של צירוף עשרה ע"י שרואין אלו את אלו אינו פשוט כל כך, שהרי כתב המשנ"ב שם (סי' נ"ה ס"ק נ"ב) בסוף דבריו, שמי שנקל לו לירד להתפלל עם העשרה במקום אחד, יותר טוב שיעשה כן מאחר שיש מהאחרונים שסוברים שדין זה של 'רואין אלו את אלו' נאמר דווקא בזימון, ואין ללמוד בזה תפילה מזימון.

ואף שמצבינו כיום ודאי נחשב שעת הדחק, שהרי א"א לנו להתפלל בעשרה במקום אחד, ומלשון המשנ"ב כאן נראה שבכה"ג שפיר דמי לעשות כן אפי' לכתחילה, מ"מ במשנ"ב שם ס"ק נ"ז נראה שהחמיר בזה יותר, שאחר שהביא שם את שיטת המחמירים כתב שבמקום הדחק 'אפשר שיש להקל', הרי שגם במקום הדחק נשאר המשנ"ב בספק אם אפשר להקל בזה.

ועל כן צ"ע אם ראוי להקל בזה לגבי ברכות, וכגון לברכת כהנים או לברכות התורה, מאחר שיש בזה חשש ברכה לבטלה, אך לגבי קדיש וקדושה נראה דשפיר אפשר לסמוך על זה, דאף דהוה ספק אם יש כאן צירוף של עשרה, מ"מ לגבי קדיש וקדושה צריך להחמיר מספק ולומר.

ואפי' לחזרת הש"ץ היה ראוי שלא לסמוך על זה, ולעשות בכה"ג 'תפלה קצרה' דהיינו שכשיסיימו גאל ישראל יתחיל הש"ץ שמו"ע בקול, וכולם יאמרו עמו בלחש מילה במילה עד הקל הקדוש, כמבואר ברמ"א סי' רל"ב ס"א ובמשנ"ב שם, ואז יוכלו לומר קדושה ולא יצטרכו לברך ברכת כהנים. ומ"מ אם א"א לעשות כן אולי יש להקל להתפלל חזרת הש"ץ כספק תפילת נדבה.

ג. עוד יש לדון בכה"ג שמצטרפים לעשרה ע"י שרואים אלו את אלו, אם זה מועיל גם בכה"ג שיש רשות הרבים מפסקת ביניהם. כי הנה בסי' קצ"ה גבי זימון כתב השו"ע י"ש מי שאומר שאם רשות הרבים מפסקת בין שני הבתים אינם מצטרפין בשום ענין, והנה אף שכתב השו"ע דין זה בלשון י"ש מי שאומר אי"ז ראייה שיש חולקים כי כך דרך השו"ע לכתוב בלשון זה בדבר שלא מצא לו הרבה מקורות, אלא שלגבי תפלה לא הזכיר השו"ע תנאי זה שלא תהיה רה"ר עוברת ביניהם, ומשמע קצת דס"ל שאף בכה"ג אפשר להצטרף.

ובאמת שיש סברא גדולה לחלק בזה ולומר שדין זה שרה"ר מפסיק נאמר רק בזימון, כי הנה חיוב הזימון נעשה מכח הקביעות והחיבור של כל המסובים¹, וכמו שמצינו בסי' קצ"ג ס"ג שהאוכלים בשדה מפוזרים ומפורדים, אף על פי שאוכלים כולם בשעה אחת ומככר אחד, כל שלא קבעו מקום לאכול אינם מצטרפין, והיינו אף כשאמרו 'יכול לחמא בדוך פלך', כמבואר במשנ"ב סי' קס"ז ס"ק ס"ג, והטעם בזה משום שלא היה ביניהם קביעות, יעו"ש, ודין זה אינו שייך בתפילה, ששם מצטרפים גם אם לא קבעו מקום להתפלל בו, משום שבתפלה אי"צ שיהיה קביעות וחיבור בין כל המתפללים, וכל שנצטרפו עשרה מישראל שפיר אפשר לומר דברים שבקדושה כדילפינן בברכות כא: מדכתיב 'ונקדשתי בתוך בני ישראל'.

וא"כ לפי"ז אפשר לומר שגם דין זה שרה"ר מפסקת ביניהם מבטל את הצירוף של 'רואים אלו את אלו', אי"ז אלא גבי זימון, שע"י שהרה"ר עוברת ביניהם נפסק הקביעות והחיבור, משא"כ בתפילה שאין צריך קביעות וחיבור, אפשר שיועיל צירוף של רואים אלו את אלו אף כשיש רה"ר עוברת ביניהם, ואולי משום כך לא כתב השו"ע דין זה גבי תפילה [ואף שהפמ"ג שם א"א י"ב הביא דין זה, המשנ"ב לא העתיקו].

ושורש חילוק זה מבואר בדברי הא"ר והפרישה שהביא הביה"ל בסי' קצ"ה ס"א ד"ה בשום ענין, גבי בני החופה שאכלו בכמה מקומות, שנקטו הא"ר והפרישה שאף שמבואר בראשונים שבכה"ג כולם מצטרפים לברכת חתנים, עכ"ז לזימון שבסוף הסעודה אינם מצטרפים, והיינו לכאוי' מהאי טעמא שלזימון צריך חיבור בעצם הסעודה משא"כ לברכת חתנים.

ועוד יש להוכיח כן משיטת הרשב"ש שהביא הביה"ל בריש סי' קצ"ה, שכתב שמה שאמרו שכשרואים אלו את אלו מצטרפים היינו דוקא בשתי חבורות שבכל חבורה יש כדי לזמן, ולא בעינן כי אם לצרף שיוציאו האחת את השניה, משא"כ כשלא היה בכל חבורה כדי לזמן אלא ע"י צירוף לזה לא מהני שום תקנה, עכ"ד,

---

1. הנה הביה"ל בסי' קצ"ט ס"ג ד"ה ע"ה כתב חילוק זה גבי צירוף רשע ועובר עבירות בפרהסיא לתפלה ולזימון, יעו"ש. ואמנם יש מקום לומר דשאני התם שהנידון לגבי הגברא, משא"כ כאן שהנידון לגבי המקום, אך מ"מ עיקר הסברא שלזימון צריך חיבור משא"כ לתפילה מבוארת בביה"ל שם.

וכתב ע"ז המשנ"ב שכן הוא דעת הגר"א וכן מסתבר, ואעפ"כ לגבי תפילה נקט המשנ"ב בפשיטות שמועיל רואים אלו את אלו גם לצרף להשלים לעשרה, וכמו שהובא לעיל מדבריו בס"ק נ"ב, ובהכרח צ"ל כמו שנתבאר שלזימון צריך קביעות וחיבור משא"כ לתפלה.

וכן נראה ממה שהביא השע"ת בסי' נ"ה סק"ז מהמחזיק ברכה שדיבר על זמן כזה שלא היו יכולים להיות עשרה ביחד מחמת שהיה שם מחלה מדבקת, וכתב שיש להתיר להצטרף ע"י שרואים אלו את אלו, אף שמשמע בדבריו שהיה שם מעבר לרבים שהיה עובר ביניהם, והיינו לכאוי' מהאי טעמא דגבי תפילה אי"ז מפסיק וכמו שנתבאר.

ד. מסקנת הדברים, הנה נתבאר שיש מקום להחשיב צירוף של עשרה מתפללים במרפסות כמנין, כאשר יש עשרה הרואים זה את זה או אם הש"ץ רואה את כולם, ולכאוי' הוא אפי' בכה"ג שיש רה"ר העוברת ביניהם, ואף שלגבי ברכות צ"ע אם ראוי לסמוך ע"ז מאחר שיש חולקים בזה, מ"מ לגבי קדיש וקדושה יש מקום גדול להקל בזה, ובפרט כעת שהוא שעת הדחק גדול שא"א להתאסף יחד, ועם ישראל צמאים למצוות ורוצים לזכות למעלה של תפלה בצבור, נראה דיש להקל בזה להתפלל באופן כזה, וכמו שנתבאר לעיל. [אך מי שאפשר לו להתפלל ותיקין אולי זה עדיף מלהתפלל במנין כזה, וצ"ע].

ובתקופה זו ודאי ראוי להוסיף חיזוק בתפלה ובתורה יחד עם החיזוק בקרבת ה', לקבל עלינו עול מלכותו ברצון, שזה מהותה של תקופה זו שאין אתנו יודע עד מה, ומשמים מראים לנו שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים המנהיג אותנו ברחמיו המרובים, וע"י שנתחזק ונתקרב אליו נזכה להנצל מהדְּבָר הזה, ובקרוב יתקיים בנו מה שאמרו חז"ל 'בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל'.